

ह.वि.शि.बो. अभ्यासप्रश्नपत्रम् (मार्च-2024)

अङ्कयोजना उत्तरसङ्केताश्च

कक्षा – दशमी

संस्कृतम् (2023-24)

समयः - होरात्रयम्

सम्पूर्णाङ्काः - 80

अवधातव्यम् –

1. अङ्कयोजनायां प्रदत्तानि उत्तराणि निर्देशात्मकानि सन्ति । प्रदत्तानि उत्तराणि अतिरिच्यापि सन्दर्भानुसारम् अन्यानि उत्तराणि भवितुम् अर्हन्ति ।
2. आन्तरिकविकल्पात्मकेषु प्रश्नेषु यद्यपि स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति यत् केवलं प्रश्नद्वयम् अथवा प्रश्नत्रयम् इत्यादिकम् उत्तरं दातव्यं तथापि यदि छात्रः अतिरिक्त-प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि छात्रहिताय निर्णयः कर्तव्यः। यथा पठितगद्यांशे त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरलेखनम् अभीष्टं परं छात्रः यदि चतुर्णां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि तत्र केवलं प्रथमत्रयाणां प्रश्नानां न अपितु यानि उत्तराणि उत्तमानि सन्ति तेषां मूल्याङ्कनं करणीयम्।
3. यदि विद्यार्थिनः उत्तरलेखन-समये समुचितानां विभक्तीनां वचनानां च प्रयोगं न कुर्वन्ति तर्हि अंशतः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः।
4. त्रुटिपूर्णवर्तन्यै व्याकरणात्मक-प्रयोगाय च अनुपाततः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः ।
5. आंशिक-दृष्ट्या समुचितेभ्यः उत्तरेभ्यः अपि अङ्काः देयाः ।

खण्डः 'क' अपठितावबोधनम्

10 अङ्काः

1. अपठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :-

(अ) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

- i. सर्वश्रेष्ठम्
- ii. विद्याधनम्
- iii. पशुना तुल्यः

2×1=2

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

- i. विद्याधनं राजा हर्तुं न प्रभवति।
- ii. चौराः विद्याधनं चौरयितुं समर्थाः न भवन्ति।
- iii. प्रतिदिनं विद्याधनं वर्धते।

2×2=4

(स) अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकं संस्कृतेन लिखत ।

विद्याधनम् / विद्यायाः महत्त्वम्
छात्रस्य उत्तरं दृष्ट्वा छात्रहिताय समुचितः निर्णयः करणीयः।

1

	अथवा प्रस्तुतश्लोकः पाठ-6 “सुभाषितानि” इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य श्लोकस्य हिंदीभाषया प्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+3=4 अङ्काः प्रदेयाः।	
5.	सूक्त्योः भावार्थलेखनम् :- प्रदत्तसूक्तिषु मात्रद्वयोः सूक्त्योः भावार्थं हिन्दीभाषया लेखनेन पूर्णाः अङ्काः 2+2=4 प्रदेयाः। अथवा अन्वयस्य रिक्तस्थानपूर्तिः :- (उत्तराणि) 1) विचित्रे 2) किञ्चित् 3) धावने 4) भारस्य	2×2=4 अथवा 4×1=4
6.	पठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :- (क) मयूरस्य नृत्यं प्रकृतेः आराधना। (ख) त्रैलोक्ये मयूरसदृशः सुन्दरः नास्ति। (ग) मयूरः राजपदाय योग्यः अस्ति। (घ) कः + अपि ।	3×1=3
7.	पठितश्लोकाधारित-उत्तराणि :- (क) कञ्चित् कालं मां बहुदूरं नय। (ख) ग्रामान्ते नदी-निर्झर पयः पूरं प्रपश्यामि। (ग) अस्मात् + नगरात्।	2×1=2
8.	रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - (केवलं प्रश्नत्रयम्) उत्तराणि :- (क) केन (ख) कस्याः (ग) कस्य (घ) कुत्र	3×1=3
9.	प्रश्नपत्रे लिखितश्लोकान् विहाय 'शेमुषी भाग -2' पुस्तकात् संस्कृतभाषया एकं शुद्धं श्लोकं लेखने 4 अङ्काः प्रदेयाः। त्रुटिपूर्णवर्तन्यै अङ्काः कर्तनीयाः।	1×4=4
खण्डः 'घ' अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्		22 अङ्काः

10.	<p>(क) गुणसन्धेः अथवा व्यञ्जनसन्धेः परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ ।</p> <p>(ख) द्वन्द्वसमासस्य अथवा बहुव्रीहिसमासस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ ।</p> <p>(ग) अपादानकारकस्य अथवा सम्प्रदानकारकस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ ।</p>	<p>1×2=2</p> <p>1×2=2</p> <p>1×2=2</p>
11.	<p>यथानिर्दिष्टं शब्दरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) उत्तराणि :-</p> <p>i. रामान् ii. लतायाम् iii. बालकात् iv. रवयः v. नदीम् vi. मत्</p>	4×1=4
12.	<p>यथानिर्दिष्टं धातुरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) उत्तराणि :-</p> <p>i. गच्छति ii. अपठन् iii. भविष्यसि iv. पिबानि v. स्यात् vi. पश्यन्ति</p>	4×1=4
13.	<p>उचितविभक्तिप्रयोगं कुरुत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) उत्तराणि :-</p> <p>i. ग्रामम् ii. बालाय iii. सिंहात् iv. पुत्रे v. कोलाहलेन vi. वृक्षात्</p>	4×1=4

14.	<p>अव्ययपदानां सहायतया रिक्तस्थानानि पूरयत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)</p> <p>उत्तराणि :-</p> <p>i. अत्र</p> <p>ii. सदा</p> <p>iii. अपि</p>	2×1=2
15.	<p>उपसर्गान् पृथक् कृत्वा लिखत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)</p> <p>उत्तराणि :-</p> <p>i. प्र</p> <p>ii. सु</p> <p>iii. उप</p>	2×1=2
खण्ड – 'ड' पाठाधारिता: बहुविकल्पीया: प्रश्नाः		16 अङ्काः
16.	<p>प्रदत्तवैकल्पिकचतुर्भ्यः उत्तरेभ्यः एकं शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत – उत्तराणि :-</p> <p>(क) (3) अश्वश्चेद्</p> <p>(ख) (3) तस्य + अपगमे</p> <p>(ग) (4) अव्ययीभावः</p> <p>(घ) (4) देहस्य विनाशाय</p> <p>(ङ) (2) उदये</p> <p>(च) (4) विद्वान्</p> <p>(छ) (3) तुरगः</p> <p>(ज) (1) भास्करः</p> <p>(झ) (1) अनीयर्</p> <p>(ञ) (1) नीत्वा</p> <p>(ट) (4) 69</p> <p>(ठ) (2) षोडश</p> <p>(ड) (1) अहितम्</p> <p>(ढ) (3) वाचम्</p> <p>(ण) (1) पञ्चवादने</p> <p>(त) (3) दश</p>	16×1=16

--	--	--